

26 КВІТНЯ – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ТРАГЕДІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

ТРАГЕДІЯ ЧОРНОБИЛЯ: ВЧОРА, СЬОГОДНІ... А ЩО БУДЕ ЗАВТРА

26 квітня 2024 року – 38 річниця Чорнобильської трагедії. Це День національної жалоби, адже наслідки катастрофи, що відбулася у Чорнобилі, страшні: смерть, безлюдна пустеля на багато кілометрів, онкологічні захворювання, глибока моральна травма у душах багатьох поколінь. Трагедія продовжує до сих пір хвилювати людей: і тих, кого вона зачепила своїм недобрим крилом, і тих, хто пізніше народився далеко від покривдженої землі. Тому про те, що сталося, не можна забувати, адже пам'ять – це данина живих усім, хто загинув, рятуючи інших. За рік після вибуху на ЧАЕС Юрій Щербак написав документальну повість «Чорнобиль», Іван Драч видав свою знамениту поему «Чорнобильська Мадонна», а британський рок-музикант, співак David Bowie відгукнувся про трагедію у пісні «Time Will Crawl». Протягом багатьох років до осмислення подій у Чорнобилі долучаються не тільки поети, митці, а і науковці, дослідники і освітяни. «Дзвони Чорнобиля» звучать у кожному освітньому закладі України, намагаючись достукатись до дитячих сердець.

Про Чорнобильську трагедію діти дізнаються під час проведення нетрадиційних уроків, виховних заходів, лінійок пам'яті, годин-реквієм, годин-споминів; екологічних годин. Учні є безпосередніми учасниками круглих столів, літературно-музичних композицій. Вони самі створюють історичні репортажі і переглядають кіносеанси пам'яті. Суттєвим доповненням до заходів, присвячених Чорнобилю, стають тематичні книжкові виставки, організовані шкільною бібліотекою, фотовиставки, конкурси дитячих малюнків, презентації тематичних проєктів, віртуальні виставки.

Освітня діяльність із цього напрямку ведеться постійно, удосконалюється, набуває нових форм. Провівши моніторинг друкованих матеріалів зазначимо, що тематика проведених заходів (згідно із поданими розробками) різноманітна, а саме:

*Чорнобильський вітер по душах мете.
Чорнобильський пил на роки опадає.
Годинник життя безупинно іде.
...Лиш пам'ять, лиш розум усе пам'ятає.*

- « Дзвони Чорнобиля».
 - «Біда забрала в мене щастя радіти теплому дощу...».
 - «Чорнобиль в серці України, а тінь його по всій Землі».
 - «Чорнобиль не має минулого часу».
 - «Чорнобиль...чорний біль нашої землі».
 - «Дзвони Чорнобиля».
 - «Лазуровий пил».
 - «Гірчить Чорнобиль крізь віки».
 - «Чорнобиль...Трагедія... Наслідки...».
 - «Чи є життя після апокаліпсису?».
 - „Людської пам'яті мости”.
 - «Вони життям платили за життя – світ атомний собою заступивши».
 - «Чорнобиль – скорбота пам'яті людської».
 - «Герої-ліквідатори Чорнобильської аварії».
 - «Чорні крила біди».
 - «Біль і пам'ять Чорнобиля».
 - «Крізь вогонь і воду».
 - «І мертвим, і живим, і ненародженим...».
 - «І не забути синів землі, що відвели вогонь».
 - «Просить дерево пам'яті: «пом'яни, пом'яни...».
 - «На невмирущому полі пам'яті».
 - «Атом може бути різний».
 - «Гіркий полин Чорнобиля».
 - «Біль, що не має кордонів».
- Структуру таких заходів класні керівники обирають, враховуючи вікові особливості учнів, їхні уподобання й інтереси, можливості та готовність запрошених виступити з відповідної тематики перед учнівською аудиторією. Але **МЕТА І ПРОВІДНА ІДЕЯ ВСІХ ЗАХОДІВ одна:**
- *висвітлення* мужності і героїзму українського народу (пожежних, військових, звичайних простих громадян) у боротьбі з екологічним лихом;
 - *донесення* до свідомості учнів таких понять як «любов до України», «самовідданість і патріотизм громадян», «активна громадянська позиція»,

«особиста відповідальність за долю суспільства, держави»;

- формування всебічно розвиненої людини, особистості, що буде
- протистояти злу, насильству, несправедливості та руйнуванню навколишнього світу;
- розвиток в учнів потреби будувати, створювати, відроджувати Україну.

Під час занять педагоги використовують міжпредметні зв'язки, спираючись при цьому на знання учнів з історії, літератури, природознавства, біології, географії, хімії, фізики, основ здоров'я.

До прикладу, учень повідомляє «*Чорнобиль. Це назва невеличкого районного центру, що знаходиться в 130 кілометрах від Києва. Заснований ще за часів Київської Русі, стародавній Чорнобиль дав свою гірку назву потужній атомній електростанції, будівництво якої було розпочате в 1971 році. В 1983 році вже працювало чотири енергоблоки цієї електростанції із запланованих шести. Але Чорнобиль увійде назавжди як місто, що дало назву одній з найбільших в історії людства техногенних катастроф.*

Через деякий час на об'єкт АЕС, що горів, прибуло більше ніж п'ятдесят, потім більше ніж сотня бойових пожежних машин із Києва і області. У «Щоденнику бойових дій підрозділів і органів внутрішніх справ у місті Прип'яті», який вівся з перших хвилин боротьби з аварією, 26 квітня 1986 року зроблено запис: «Госпіталізовано 105 чоловік, серед них 16 з особового складу пожежних частин». А далі прізвище :

*Павлик Володимир Павлович
Кібенок Віктор Миколайович
Тишура Володимир Іванович
Титанюк Микола Іванович
Ващук Микола Васильович
Ігнатенко Василь Іванович
Телятников Леонід Петрович...» (2).*

Ще таке: «*Практично все паливо масою майже в 200 т було викинуто з реактора. Частина його миттєво випарувалася, частину розкидало біля реактора, а частина знову впала в реактор і почала плавитися. До 8 т. радіоактивного палива було викинуто в атмосферу. Рухаючись в північно-західному та західному напрямках радіоактивні маси пройшли Україною. У Білорусії осіло 60% радіоактивних речовин.*

27 квітня радіація досягла Польщі, Фінляндії, Швеції.

30 квітня і 1 травня радіоактивні опади випали у Франції, Австрії, Угорщині, Чехословаччині.

Пізніше радіоактивні маси досягли Великобританії, Югославії, Італії, Греції. Підвищення радіаційного фону відмічалось в Китаї, Японії, Індії, Канаді, США. Поверхня Землі зазнала забруднення радіонуклідами в 400 разів більшого, ніж м. Хіросіма в 1945 році.

В Україні радіоактивне забруднення охопило територію в 50000 кв. км з населенням 2,5 млн. осіб. Чорнобильська катастрофа - це величезне екологічне лихо». (3)

Або таке «*Йод – 131, цезій – 134, 137, стронцій – 90, плутоній – 239, плутоній – 240, – весь цей радіоактивний дощ розлетівся і висіявся на територіях України, Білорусії, Росії. Радіоактивного забруднення зазнало майже 50 відсотків території України. В життя мільйонів людей увійшли слова «радіація», «зона», «ліквідатор», «відселення».*

Або ж: «*На квітучий українській землі з'явилися пусті міста і села, мертвий ліс, в який не можна ходити, сади з яблуками, насиченими радіоактивною отрутою, вода, яку не можна пити, і навіть повітря, яким дихаємо, стало ворогом.*

Впала з неба додола потривожена ангелом зірка

*Покотилась до обр'ю, збурила зоряну синь.
На душі стало сумно, на устах стало солонко-гірко,
Бо Чорнобиль – трава – не полин.*

Чом же ти, Україно, материнська вербова колиска

Знов така мовчазна, мов обпалена груша стоїш?

І течуть твої сльози, і болять твої роки так близько.

Чом не просиш у Бога здоров'я для діток своїх?

Ти завжди була з Богом, не нужденна ні хлібом, ні сіллю,

Як же ти допустила, щоб скалічили душу твою?

Впала з неба зоря, покотилась Чорнобильська зірка...

Сіра осінь прийде, готуватись до вічності треба,

І петля радіації стягує шию твою.

Встань, моя Україно, простягни свої руки до неба

Знай, що Бог ще чекає молитву твою.

Знай тобі, Україно, процвітати у вічності треба

І відчути могутність, красу і всю велич свою.

На сьогоднішній день два з половиною мільйони людей проживає в забрудненій зоні, з них вісімсот тисяч дітей. Смерть 35 тисяч людей пов'язана з аварією на ЧАЕС та її наслідками.» (4).

У багатьох заходах під час їх проведення акцентується увага на реакцію москви у ті часи. Москва брехала людям, що нічого страшного не сталося: „Заспокойтеся, люди, усе в порядку, усе добре, нічого страшного не сталося. А крикуни, які створюють паніку, будуть покарані, мешканців Прип'яті ми евакуювали на дві дні. Це тимчасово. Пожежу погасимо і люди повернуться в свої рідні будинки”.

Тоді на Першотравневу демонстрацію було виведено тисячі мешканців міст і сіл України і навіть навколишніх сіл, що поряд із Чорнобилем!!!!

Через кілька років Консультативний комітет з питань ядерної безпеки опублікував звіт, який розкрив питання серйозних проблем в конструкції самого реактора. Серед причин у цьому звіті були зазначені:

- неправильне проектування реактора;
- недостатнє інформування персоналу про небезпеки, пов'язані з особливостями конструкції;
- попри те, що персонал і справді здійснив ряд помилок, зроблено це було ненавмисно і в основному через недостатнє інформування.

Дефекти конструкції були результатом спішного будівництва, яке було проголошене ударною комсомольською будовою. Намагання вгодити радянській верхівці призвело до зниження якості робіт. Окрім того, реактор не пройшов всіх необхідних випробувань. У 1983 році вже були виявлені певні несправності, однак їх вирішили проігнорувати. (5).

ТАК БУЛО ВЧОРА!!! Коли 38 років тому у Чорнобилі сталася катастрофа. **А СЬОГОДНІ, тобто у 2024 році** Чорнобиль пережив нове випробування — російську окупацію військами. Із 24 лютого до 2 квітня ЧАЕС була захоплена рашистами. Російська армія окупувала Чорнобиль протягом п'яти тижнів, перш ніж покинути станцію 31 березня. Саме по цій землі проїхала російська бронетехніка, здійснюючи радіоактивний пил у повітря. Чорнобильська станція була захоплена силою, зброєю. Російські війська захопили Чорнобильську АЕС у перший день повномасштабної війни, 24 лютого. Тоді близько 300 людей, персонал і військові, які на той момент перебували на станції, стали заручниками окупантів.

Як потім розповів один з працівників станції, колона танків приїхала до ЧАЕС з боку Прип'яті, підійшла до одного з корпусів на території ЧАЕС і направила дула на будівлю. Росіяни погрожували «перетворити усіх на м'ясо». І це при тому, що на території атомного об'єкту вести бойові дії

категорично заборонено. Командир нацгвардійців наказав скласти зброю.

росія перетворила і чорнобильський об'єкт на арену війни. 30-кілометрову зону відчуження окупанти використовували для підготовки нових атак проти нашої оборони, а сама ЧАЕС опинилася під загрозою пошкодження і руйнування.

На щастя, глобальної катастрофи не сталося, але й після виходу російських військ з території ЧАЕС знадобляться роки, щоб дослідити, які захоронення радіоактивних відходів вони пошкодили, як в результаті цього розповсюдився радіоактивний пил та якої шкоди російські варвари завдали українській землі.

Весь цей час Україна повідомляла експертам МАГАТЕ про ситуацію на ЧАЕС.

Отже, минають часи, а московія залишається стабільно незмінною: брехливою, агресивною, безжальною і безвідповідальною.

Чорнобиль – вчора і сьогодні – це не лише велика трагедія, а й символ безмежної мужності багатьох тисяч наших земляків. Завдяки самопожертві ліквідаторів аварія стала символом жертвності в ім'я Батьківщини, в ім'я мільйонів людей та прийдешніх поколінь. А воїни ЗСУ, ризикують своїм життям, виконуючи свій обов'язок і захищаючи Європу від рашизму. Про це варто говорити дітям саме під час проведення заходів і проводити **паралель між минулим і теперішнім**.

Знання про Чорнобильську трагедію і відслідковування сучасних подій допоможуть виховувати в учнів патріотизм, почуття сприймання чужого болю як свого, повагу до людей, які віддали своє життя в ім'я майбутнього життя людства.

Що буде **ЗАВТРА?!** У річницю Чорнобильської катастрофи місія експертів МАГАТЕ під керівництвом глави Рафаеля Гроссі планує відвідати об'єкт для оцінки ядерної, фізичної та радіаційної безпеки, а також доставити життєво важливе обладнання та відремонтувати системи віддаленого моніторингу гарантій агентства..

Ми уже 38 років сприймаємо катастрофу на Чорнобильській АЕС як трагічну сторінку в історії України, але у десятикілометровій зоні з великою силою росте ліс і виживають дикі тварини.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чорнобиль і війна. У 36-ту річницю трагедії над ЧАЕС нависла нова загроза. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/chernobyl-voyna-36-tyu-godovshchinu-tragedii-1650903659.html>
2. Сторчак Т.Б. Поріс Чорнобилем Чорнобиль, бідою нашою поріс. До 36-х роковин Чорнобильської трагедії. Педагогічний вісник №1-2. 2022. С. 75.
3. Шкільне життя. URL: <https://www.schoollife.org.ua/165-2019/>
4. Шкільне життя. URL: <https://www.schoollife.org.ua/847-2016/>